

Pytania do specjalisty

Dr hab.
n. med.
Piotr Albrecht,
Klinika

Gastroenterologii i Żywienia
Dzieci WUM

1. Dlaczego w prospektach dołączanych do antybiotyku są zalecane niewłaściwe (nieadekwatne) dawki/kg masy ciała i wiek dziecka?

Najczęściej spowodowane jest to tym, że proces zatwierdzania nowej ulotki informacyjnej jest długotrwały, wymaga wielu uzgodnień i firmom produkującym leki, zwłaszcza tzw. generyczne, „nie opłaca się” i nie chce takiej biurokratycznej drogi rozpoczynać. Czasem także publikacje i badania dotyczące takiego nowego dawkowania są nieliczne lub niekiedy nie najwyższej jakości, co może budzić obawy producenta, czy na ich podstawie nowy sposób dawkowania uzyska rejestrację.

2. Kiedy istnieją wskazania do dołączenia w leczeniu do amoksyliny w dużych dawkach metronidazolu. Czy jest to sensowne w przewlekłym zapaleniu zatok przynosowych (w badaniu obrazowym, np. MR, zgrubienie błon śluzowych we wszystkich zatokach)?

W zasadzie nie ma wskazań do dodawania metronidazolu do amoksyliny w dużych dawkach w leczeniu np. zapalenia zatok, czyli zakażenia występującego powyżej przepony, gdyż działanie metronidazolu w tej lokalizacji jest bardzo ograniczone, a na beztlonowce w tej lokalizacji działa amoksylicyna z kwasem klawulanowym lub klindamycyna.

Ponadto należy zdawać sobie sprawę, że samo zgrubienie błon śluzowych we wszyst-

kich zatokach wcale nie musi być następstwem zakażenia, a nawet znacznie częściej jest spowodowane np. alergią.

3. Czy zapalenie ucha z ropnym wyciekaniem u dziecka leczyć w domu, czy lepiej w szpitalu?

Nie ma przeciwwskazań do leczenia takiego zapalenia w domu, niemniej ograniczeniem w takim podejściu może być wiek dziecka (np. poniżej 4 miesiąca życia z reguły konieczna jest terapia pozajelitowa cefalosporyną trzeciej generacji) oraz czy jest to pierwsze takie zapalenie, czy kolejne.

Przejściowy pobyt w szpitalu może być także konieczny wtedy, gdy planujemy przeprowadzenie prawidłowej diagnostyki mikrobiologicznej (odpowiednie pobranie materiału do badania).

4. Czy u dziecka chorego na ostre zapalenie ucha środkowego, ważącego 39 kg właściwe jest dawkowanie cefuroksymu 2 razy po 600 mg, a u dorosłych 2 razy po 500 mg? Czy jednak maksymalnie 2 razy po 500 mg u dzieci?

Jeśli dawkowanie wynikające z masy ciała dziecka przekracza dawkę stosowaną u dorosłych należy zastosować dawkowanie takie jak u dorosłych.

5. W jakich konkretnych sytuacjach i jak długo należy podawać glikokortykosteroidy do nosa przy katarze (ale nie alergicznym, tylko zakaźnym)?

Glikokortykoidy miejscowe zalecane są w terapii ostrego zapalenia zatok zarówno w monoterapii, jak i w terapii skojarzonej z antybiotykiem. Czas trwania terapii w dotychczas przeprowadzonych badaniach nie przekraczał zwykle 14 dni (maksymalnie 21 dni).

Zalecane piśmiennictwo

Lund VJ. Therapeutic targets in rhinosinusitis: infection or inflammation? *Medscape J Med.* 2008; 10 (4): 105.

6. Skoro w bakteryjnych zakażeniach dróg oddechowych stosujemy antybiotyki w celu eradykacji patogenu, to jak właściwie wytłumaczyć stosowanie bakteriostatycznych makrolidów w etiologii atypowej?

Stosowanie antybiotyków o działaniu eradykacyjnym, czyli m.in. β -laktamów jest ogólną zasadą dotyczącą zakażeń wywołanych przez tzw. bakterie typowe (m. in. *Moraxella catarrhalis*, *Streptococcus pneumoniae*, *Haemophilus influenzae*, *Staphylococcus aureus*).

Niestety, w zakażeniach wywołanych przez tzw. bakterie atypowe nie dysponujemy antybiotykami o działaniu eradykacyjnym – makrolidy, tetracykliny mają w tym przypadku jedynie działanie bakteriostatyczne (podobnie jak w zakażeniach typowych) i tylko pomagają siłom obronnym organizmu na szybsze opanowanie zakażenia, czyli skracają czas ich trwania. Antybiotyki β -laktamowe w zakażeniach bakteriami atypowymi nie wykazują nawet działania bakteriostatycznego, czyli są całkowicie nieskuteczne.

7. Jaka jest rola leków przeciwhistaminowych i pseudoefedryny w zapaleniu błony śluzowej nosa i (leków przeciwhistaminowych) w zapaleniu uszu?

Metaanalizy badań, co prawda często niedoskonałych, dotyczących wpływu tych leków na omawiane zakażenia wykazały albo ich słabą skuteczność, albo niekorzystny bilans zysków i strat (małe korzyści, dużo działań niepożądanych – senność, pobudzenie, nadciśnienie, wysuszenie błon śluzowych).

Nie znaczy to, że np. pseudoefedryna jest całkiem zakazana w objawowym leczeniu zakażeń górnych dróg oddechowych, ale stosować ją trzeba z wielką rozważą w myśl zasady, że leczenie nie powinno być nigdy gorsze niż sama choroba.

Zalecane piśmiennictwo

Hryniewicz W, Ozorowski T, Radzikowski A, Zielonka TM, Albrecht P i wsp. Rekomendacje postępowania w pozaszpitalnych zakażeniach układu oddechowego – 2010. Narodowy Instytut Leków, Warszawa 2010. ISBN 978-83-918989-3-2 lub www.antybiotyki.pl

Sutter AI, Lemiengre M, Campbell H, Mackinnon HF. Antihistamines for the common cold. Cochrane Database Syst Rev. 2003;(3): CD001267. Update in: Cochrane Database Syst Rev. 2009;(4): CD001267.

Taverner D, Latte J, Draper M. Nasal decongestants for the common cold. Cochrane Database Syst Rev. 2004;(3): CD001953. Update in: Cochrane Database Syst Rev. 2007;(1): CD001953.

8. Czy badania CRP, PCT, leukocyty z rozmazem są wystarczające do wykluczenia zakażenia bakteryjnego układu oddechowego, jeśli są w normie?

W dużej mierze tak i w praktyce, nie mając lepszych rozwiązań, tymi badaniami powszechnie się posługujemy, jednak analiza dotychczas przeprowadzonych badań tak jednoznacznej odpowiedzi nie daje. Na przykład w pierwszej dobie ostrej biegunki rotawirusowej bardzo często obserwuje się wysoką leukocytozę z przesunięciem obrazu białokrwinkowego w lewo lub u niemowląt i małych dzieci przynajmniej w kierunku przewagi granulocytów. Podobnie może być w zakażeniach wywołanych przez wirusy Coxackie itp.

9. Kiedy podejrzewać zakażenie atypowe (mykoplazmowe, chlamydiowe i inne) układu oddechowego u małego dziecka (<3 r. ż.) w przypadku, gdy nie ma możliwości wykonania badań serologicznych? Czy w tych zakażeniach nieswoiste wskaźniki zapalne (OB, CRP, PCT) są prawidłowe?

W tej kwestii musimy kierować się raczej doświadczeniem klinicznym i różnicami w przebiegu zakażenia (też niejednoznaczny) niż wymienionymi wskaźnikami zapalnymi, gdyż nie są one w stanie różni-

cować zakażeń atypowych od typowych – i w jednych, i w drugich mogą być podwyższone i to często indywidualnie i w zróżnicowanym stopniu.

10. Pneumocystoza: kiedy podejrzewać, jakie są w niej wartości wykładników zapalnych: OB, CRP, PCT, jaka powinna zostać zastosowana dawka trimetoprimu i jak długo podawać, kiedy zdecydować się na terapię empiryczną?

Analiza tzw. wykładników stanu zapalnego ma znikome znaczenie w diagnostyce pneumocystozy. Decyduje obraz kliniczny i radiologiczny klatki piersiowej oraz szybko narastający spadek saturacji. Laboratoryjne potwierdzenie zakażenia wymaga badania materiału pobranego różnymi metodami z oskrzeli lub samych płuc. Leczenie kotrimoksazolem (15-20 mg trimetoprimu i 75-100 mg sulfometoksazolu/kg/24 h w czterech dawkach podzielonych dożylnie lub doustnie w zależności od stanu) powinno trwać 2 tygodnie, a u chorych na AIDS 3 tygodnie. Jeśli dane kliniczne wskazują na pneumocystozę, a nie mamy szans na szybkie rozpoznanie etiologiczne, leczenie empiryczne należy rozpocząć jak najszybciej.

11. Czy w każdym przypadku polipów nosa i zatok u dzieci wskazane jest wykonanie testu potowego (podejrzenie mukowiscydozy)?

Tak, polipowatość nosa i zatok nakazuje przeprowadzenie diagnostyki w kierunku mukowiscydozy.

12. Ostatnio na naszym oddziale pediatrycznym ordynator zalecił stosowanie salbutamolu w syropie w obturacyjnym zapaleniu oskrzeli. Proszę o komentarz.

Jest to pytanie z zakresu tzw. dyplomatycznych, ponieważ nie mam zwyczaju krytykować innych, sam bowiem także nie jestem nieomylny, jednak w tym przypadku muszę jednoznacznie stwierdzić, że taki sposób postępowania jest anachronizmem (kiedyś tę metodę terapii sam stosowałem), jednak w dobie powszechnie dostępnej terapii inhalacyjnej nie powinien być stosowany. Taki sposób leczenia niesie ze sobą znacznie większe ryzyko poważnych działań niepożądanych, np. w przypadku pomyłkowego przedawkowania (w warunkach domowych

szczególnie częstego z uwagi na znakomity smak syropu) lub nadmiernej wrażliwości indywidualnej. Poza tym chodzi nam o miejscowe działanie β -mimetyku w drzewie oskrzelowym, a nie w całym ustroju.

13. Proszę o wyjaśnienie, jak dzielić i czym się kierować, rozpoznając zapalenie płuc lekkie, średnie i ciężkie. Czy chodzi o stan kliniczny, gorączkę, objawy osłuchowe?

Głównie trzeba się kierować stanem klinicznym – częstością oddechów, tętna, stępaniem, wciąganiem międzyżebry, trudnościami w karmieniu, poruszaniu się. Ważna jest także, jeśli tylko jest możliwa, ocena saturacji ($\text{PaO}_2 < 60$ mm Hg, $\text{SaO}_2 < 92\%$ i $\text{PaCO}_2 > 50$ mm Hg). Gorączka jest ważnym, ale nieswoistym objawem o bardzo indywidualnym charakterze.

14. Czy na oddziale dziecięcym można zamiast amoksyliny (leku I rzutu) podać ampicylinę domięśniowo w przypadku zapalenia ucha środkowego (dziecko 2-letnie przyjęte z cechami odwodnienia – wymioty), czy lepiej amoksylinę z kwasem klawulanowym lub ceftriakson?

W takich okolicznościach w warunkach polskich należy podać jako lek pierwszego rzutu ampicylinę dożylnie, a nie domięśniowo, zwłaszcza, że dziecko było odwodnione, zatem i tak wymagało uzyskania dostępu do żyły.

15. U chorego w 2-3 dobie podawania amoksyliny (w małych dawkach) z powodu zakażenia dróg oddechowych utrzymuje się gorączka. Czy ma sens zwiększenie dawki amoksyliny do 75-90 mg/kg/24 h w 3 dobie leczenia?

Teoretycznie może to być uzasadnione, ale istnieje ryzyko, że w tym przypadku znów nie uzyskamy rezultatu (bakteria oporna lub o zmniejszonej wrażliwości, która przez te trzy doby mogła już stać się oporna). W tym wypadku lepiej rozważyć zmianę, np. na cefalosporynę trzeciej generacji, jeśli oczywiście jest to zakażenie bakteryjne, a nie trzecia doba zakażenia wirusowego leczonego antybiotykiem. Trzy doby gorączki w zakażeniu wirusowym to „fizjologia” i „nieskuteczność” antybiotyku może wynikać z tego, że został podany niepotrzebnie.